

פוקוס eu

גליון מספר 4, 2007

מדיניות השכנות האירופית וישראל

מדיניות השכנות האירופית עד כה

בשנים 2003-2004, הציעה הנציבות האירופית מדיניות חוץ חדשה עבור האיחוד האירופי - "מדיניות השכנות האירופית" (ENP: European Neighbourhood Policy). מדיניות מסגרת להסדרת יחסי האיחוד עם שכנותיו ממזרח ומדרום. המניע להצעת מדיניות כזאת הוא אינטרס של האיחוד האירופי להיות מוקף מדינות שכוונות יציבות ומשגשגות. מבחינת האיחוד האירופי, תמיכה בהתפתחות הפוליטית והכלכלית של שכנותיו היא הערובה הטובה ביותר לשלום וביטחון ולשגשוג ארוך-טווח. באמצעות מדיניות השכנות האירופית, מבקש האיחוד האירופי לתרום תרומה מכרעת שיהיה בה כדי לסייע לממשלות של אותן מדינות להשיג את יעדי הרפורמה שלהן בתחום הפוליטי והכלכלי, על ידי כך שהוא מצייע לחלוק עמן ביתרונות של יחסים עמוקים יותר. למדיניות השכנות, מצדן, יש עניין להפיק תועלת מרבית ממה שיש לאיחוד האירופי להציע - יציבות כלכלית ושווקים גדולים יותר, ניסיון וידע בתחום הרפורמות, קשרים תרבותיים ואחרים בין אוכלוסיות.

מדיניות השכנות האירופית היא מסגרת מיוחדת החלה על קשרי האיחוד האירופי עם המדינות השוכנות בסמיכות מיידית אליו ממזרח ומדרום; מדובר בשש-עשרה מדינות שאינן מועמדות להצטרפות לאיחוד האירופי, לפחות לפי שעה: אוקראינה, אזרבייג'ן, אלג'יריה, ארמניה, בלרוס, גאורגיה, ירדן, ישראל, לבנון, לוב, מולדובה, מצרים, מרוקו, סוריה, הרשות הפלשתינית ותוניסיה¹.

1. בהעדר קשר חוזי, תועלות מדיניות השכנות האירופית לא יחולו לגבי בלרוס, לוב או סוריה.

מדיניות השכנות האירופית: ציוני דרך

מארס 2003 - מאי 2004: הנציבות האירופית הציעה את הקווים העיקריים למדיניות שכנות ולאופן פעולתה.

מאי 2004: הנציבות האירופית הציגה דו"חות מצב על שבע מדינות ENP.

יוני 2004: 25 ראשי המדינות והממשלות אישרו את נייר האסטרטגיה של הנציבות.

בהמשך 2004: הנציבות האירופית נשאה ונתנה עם שבע המדינות האמורות על תכניות פעור לה במסגרת מדיניות השכנות, המבוססות על העדיפויות לרפורמה של המדינות הללו בטווח הקצר עד הבינוני.

פברואר-יוני 2005: תכניות הפעולה הני"ל - מול אוקראינה, ירדן, ישראל, מולדובה, מרוקו, הרשות הפלשתינית ותוניסיה - אומצו, ויישום הרפורמות יצא לדרך.

סוף 2004 - סוף 2006: לאחר הצגת דו"חות מצב על אזרבייג'ן, ארמניה, גאורגיה, לבנון ומצרים באביב 2005, התקיים משא ומתן על תכניות פעולה במסגרת מדיניות השכנות גם עם מדינות אלה.

דצמבר 2006: הנציבות האירופית מפרסמת נייר עמדה (קומיוניקיישן) בנושא "חיזוק מדיניות השכנות האירופית" ומפרסמת דו"חות התקדמות לגבי שבע המדינות שכבר אימצו תכניות פעולה, ובהן ישראל.

יוני 2007: דו"ח הנשיאות הגרמנית של האיחוד האירופי על ההתקדמות שהושגה ב"חיזוק מדיניות השכנות האירופית".

את כל מסמכי המפתח הנוגעים למדיניות השכנות האירופית ניתן למצוא בכתובת

http://ec.europa.eu/comm/world/enp/index_en.htm

מדיניות השכנות האירופית באה במענה לאינטרסים ולרצונות של המדינות הנמצאות בשכנות לאיחוד האירופי, מהים התיכון ועד הים הכספי, שעניינם יחסים הדוקים יותר - יחסים במתכונת מועדפת כיום, בלי קשר למה שהעתידי צופן. היא באה גם במענה לציפיות, לתקוות ולפחדים של האזרחים אל מול האתגרים שמציב העולם של היום - גלובליזציה ופערי שגשוג, ניהול הגירה, גבולות בטוחים, פשע מאורגן, מאבק בטרור וב"קיצוניות, נזק סביבתי ועניינים הנוגעים לבריאות הציבור, וכו' - הנובעים מעוני, חוסר ביטחון, לחצי הגירה ומחסור במשאבים במרחב השכנות המשותף.

מטרת המדיניות היא ליצור מעגל קסמים חיובי על ידי עידוד ממשל תקין, פיתוח כלכלי וחברתי, מודרניזציה ורפורמה, באמצעות יחסים חדשים ומוגברים המבוססים על אינטרסים וערכים משותפים כמו ממשל תקין, שגשוג, יציבות וביטחון; דמוקרטיה, זכויות אדם ושלטון החוק; כלכלת שוק ופיתוח בר-קיימא ורפורמות בתחומי מפתח. בזכות התועלות הטמונות באינטגרציה כלכלית עם האיחוד האירופי, תוכלנה מדינות שכנות ליישם ביתר הצלחה את תכניות הרפורמה ואת מדיניות הפיתוח הכלכלי שלהן. בניית שכנות משגשגת ויציבה פירושה פיתוח מערכות פוליטיות וכלכליות איתנות וכן יסודות מוצקים במישור של פיתוח כלכלי וחברתי וחיבורים בין תשתיות.

רפורמות כרוכות זו בזו - כדי לעודד סחר והשקעות, על שני הצדדים לחזק שירותי תחבורה וחיבורי תשתיות, ואילו מערכות שיפוטיות ורגולטוריות חזקות יותר

האיחוד האירופי

מדינות מועמדות ומועמדות-בפוטנציה להצטרפות לאיחוד

מדיניות השכנות האירופית

” **מדיניות השכנות האירופית** מושתתת על ההנחה שעל ידי עזרה לשכנות שלנו, אנחנו עוזרים לעצמנו. היא מעמידה לרשותנו מסגרת חדשה וכלים חדשים לקידום ממשל תקין ופיתוח כלכלי במרחב השכנות של האיחוד האירופי. והיא נשענת על הניסיון היקר שכבר רכשנו בסיוע למדינות הנמצאות בתהליכי שינוי. היא מהווה, בנוסף, דרך להיענות לרצון של שכנותינו בהידוק היחסים עם האיחוד האירופי, מבלי להיכנס לשאלות של חברות באיחוד. בכך מתאפשר לנו לבנות יחסים הדוקים יותר עמו, בלי קשר לאופי הספציפי של יחסיהן העתידיים עם האיחוד האירופי.”

בניטה פרו-ולדנר, הנציבה האירופית לקשרי חוץ ולמדיניות השכנות האירופית, אוקטובר 2005.

הבסיסית, תוכנן נקבע במשא ומתן פרטני עם השותפות השונות, כלומר, לכל מדינה מותאמת **תכנית ספציפית**, בהתחשב במצב ובצרכים הפוליטיים, הכלכליים והחברתיים שלה וביחסיה עם האיחוד האירופי.

רשימת העדיפויות לרפורמה, על הסדר שנקבע ביניהן, משרתת מספר מטרות, הן מבחינת האיחוד האירופי והן מבחינת מדינות שותפות. מבחינת האחרונות, מדובר במסמך אסטרטגי רב-ערוך - שהפך, למשל, לאבן היסוד שעליה מושתתת אסטרטגיית הרפורמה של מדינות הדוברה מבית, וקשור קשר הדוק לתכנית הלאומית של ירדן. מבחינת האיחוד האירופי, רשימה זו מהווה מתווה לתמיכה ברפורמות הללו, ומספקת גם אבני-בוחן ברורות היכולות לשמש למדידת רפורמות. עבור גורמים ותורמים בינלאומיים אחרים, היא משמשת כמפה שיושית של רפורמות שמדינה נתונה התחייבה אליהן.

אינטגרציה - המפתח להצלחה

מהם התמריצים לביצוע רפורמות? בד בבד עם התקדמות השותפות לעבר מימוש יעדי הרפורמות שלהן בכל הנוגע לשלטון החוק, דמוקרטיה, זכויות אדם, רפורמות כלכליות וסקטוריות בדרך לכלכלת שוק וכן שיתוף פעולה סביב יעדי מפתח בתחום מדיניות החוץ, מציע האיחוד האירופי מצדו אינטגרציה פוליטית וכלכלית עמוקה יותר, המרחיקה לכת מעבר לקשרים המוצעים בדרך כלל למדינות שלישיות.

אינטגרציה פוליטית עמוקה יותר פירושה דיאלוג תכופ יותר ובדרג גבוה יותר, תמיכה בהמשך חיזוקם של מוס-

תתרומונה מצדן לאקלים טוב יותר לעסקים ולהשקעות. מדיניות השכנות האירופית שואפת לניהול גבולות יעיל ובטוח, המעודד חילופים בתחום הכלכלי, החברתי והתרבותי מבלי לבנות "מבצר אירופה" או ליצור קווים מפלגים חדשים.

תפור לפי מידה

מדיניות השכנות האירופית פועלת לפי עיקרון של **שותפות ובעלות משותפות** על תהליך הרפורמה, על בסיס עדיפויות מוסכמות לרפורמה, במענה לצרכים ולמאמצי ציבור של המדינות השונות. באמצעות שותפויות למען רפורמות שהוסכם עליהן יחדיו - תכניות הפעולה של מדיניות השכנות - מזהות עדיפויות לביצוע רפורמות בטווח הקצר והבינוני במגוון רחב של נושאים, לרבות:

- דיאלוג ורפורמות פוליטיים;
 - שיתוף פעולה ופיתוח כלכליים וחברתיים;
 - סוגיות הקשורות בסחר, רפורמות שוק ורפורמה רגולטורית;
 - שיתוף פעולה בנושאי משפט, חירות וביטחון;
 - סוגיות סקטוריות כגון תחבורה, אנרגיה, חברת המידע, איכות הסביבה, מחקר ופיתוח;
 - הממד האנושי, ובפרט קשרים בין אנשי מקצוע מתחומים שונים, החברה האזרחית, חינוך ובריאות הציבור.
- למרות שתכניות הפעולה של ה-ENP דומות במתכונתן

נות הדרומיות (שלו) על ידי הצעת תמריצים והזדמנויות נוספים בהתאמה ספציפית לכל מדינה כמו גם כלים ושיטות עבודה חדשים שיעזרו למצות את הפוטנציאל של תהליך ברצלונה.

נכון לקיץ 2007, שלוש שנים לאחר שהמדיניות הוצעה לראשונה, ופחות משנתיים לאחר אימוץ תכניות הפי-עולה הראשונות במסגרת מדיניות השכנות האירופית, כבר מסתמנות תוצאות מוקדמות של המדיניות. בדרך כלל, בשלב מוקדם כזה של יישום מדיניות שאפתנית חדשה, קשה להראות התקדמות קונקרטיה מאחר שבניית מוסדות קשה למדידה מעצם טבעה, אך כבר עתה ניכרות תנופה פוליטית וכמה תוצאות ממשיות:

- יישום שבע תכניות הפעולה הראשונות של ה-ENP (עם אוקראינה, ירדן, ישראל, מולדובה, מרוקו, הר-שות הפלשתינית ותוניסיה) נמצא בעיצומו, ומומחים משני הצדדים עוקבים אחר ההתקדמות באמצעות פגישות סדירות. מספר פעולות במסגרת תכנית הפעולה עם הרשות הפלשתינית הוקפאו בעקבות ההתפתחויות הפוליטיות במהלך 2006.
- אימוץ תכניות פעולה מול אזרבייג'ן, ארמניה, גאורגיה, לבנון ומצרים.
- הושגה התקדמות במספר סוגיות הטומנות בחובן תועלת לשותפות, כמו בעידוד סחר עבור אוקראינה, בסוגיות אנרגיה עם אוקראינה, אזרבייג'ן ואלג'יריה; השתתפותן של אוקראינה ומרוקו בפעילות הצבאית של האיחוד האירופי בבוסניה והרצגובינה - ALTHEA; הסכמים עם אוקראינה ומולדובה להקלת התהליך של קבלת אשרות לאיחוד האירופי; כוח משימה מו-צלח לסיוע בגבולות, העוזר למולדובה ולאוקראינה לשפר את פעילות המכס בגבול המשותף ביניהן; שיפורים בתקני מזון בירדן; דיאלוג מוגבר עם כמה שותפות ים-תיכוניות, לרבות, לראשונה, בנושאים כמו דמוקרטיה, זכויות אדם וממשל.

האיחוד האירופי מחויב לתמיכה ברפורמות ולפיתוח כלכלי במרחב השכנות. דרך מדיניות השכנות האירופית, הוא פועל עם שכנותיו לקידום הרפורמות שלהן, לשיפור חיי אזרחיהן ואזרחיו שלו. ההצלחה תלויה ביכולות של המדינות השותפות - תחום שבו האיחוד האירופי יכול לעזור - אך באופן יותר מכריע ברצון הפרטי ליטי שלהן עצמן ליישם את תכניות הרפורמה שלהן. דו"ח התקדמות ראשון פורסם בדצמבר 2006.

דות המגנים על הדמוקרטיה ושלטון החוק, קידום עדי-פיות משותפות בתחום מדיניות החוץ כגון שיתוף פעולה אזרחי, שיפור האפקטיביות של מוסדות רב-צדדיים, התמודדות עם אימים ביטחוניים משותפים כגון טרור, קיצוניות, נשק להשמדה המונית, וכו'.

אינטגרציה כלכלית עמוקה יותר פירושה סיוע כספי וטכני ניכר של האיחוד האירופי עבור עדיפיות מוסכמות לרפורמה ושיתוף פעולה חוצה-גבולות, רפורמות שת-עזורה, בין השאר, למדינות השותפות לנצל את גישת הסחר הנדיבה המוצעת להן לשוק הפנימי של האיחוד האירופי (ושגם תסייענה במאמצייהן של מדינות שאינן חברות בארגון הסחר העולמי להתקבל כחברות).

אין כל חדש בחשיבות היחסים שבין האיחוד האירופי למדינות ה-ENP השותפות. החידוש הטמון במדיניות השכנות האירופית הוא חזון מקיף עם הפנים לעתיד שעניינו עידוד רפורמות פוליטיות וכלכליות, פיתוח ומודרניזציה, לרבות מרכיבים שאינם מוצעים ל"מדינות שלישיות" אחרות. עם המרכיבים הללו נמנות צד-רות תמיכה חדשות להמרצת פיתוח כלכלי וחברתי, האפשרות להשתתף בתכניות ובסוכנויות של האיחוד האירופי, והדבר החדשני מכל - האפשרות להעמקת האינטגרציה בתחום הכלכלה והסחר.

עד לאן ובאיזו מהירות תצליח מדינה שותפה להתקדם ביחסיה עם האיחוד האירופי הם פועל יוצא של יכולת תיה ורצונה הפוליטי ליישם רפורמות שהוסכם עליהן. התקדמות נתמכת על ידי תמריצים ותועלות גדולים יותר. פירוש הדבר הוא שכאשר מדינות מזהות את המגזרים באיחוד האירופי שהן רוצות גישה אליהם, ואז מיישמות (בעזרת האיחוד האירופי) את הרפורמות הנחוצות כדי שתוכלנה ליהנות מגישה כזאת, מתאפשרת להן השתלבות הדרגתית ברשתות תחבורה, אנרגיה, תקשורת, חינוך ואחרות המתפרסות על פני האיחוד האירופי כולו.

מדיניות השכנות האירופית מביאה בחשבון באופן מלא את היחסים הקיימים עם השכנות הללו, בין אם מדובר בהסכמי שותפות ושיתוף פעולה (עם שכנות במזרח) או בהסכמי התאגדות ובשותפות אירופית - ים-תיכונית (עם שכנות מדרום). באזור הים התיכון, מדיניות השכנות האירופית משלימה את השותפות האירופית - ים-תיכונית שהייתה קיימת לפנייה (שהיא המרכיב הרב-צדדי המרכזי של יחסי האיחוד האירופי עם השכ-

ישראל ומדיניות השכנות האירופית

הרחבת השותפות

מסקנות הנשיאות של המועצה האירופית שני ערכה באָסֶן שבגרמניה בדצמבר 1994 נאמר כי "המועצה האירופית סבורה כי ישראל, בשל רמת ההתפתחות הכלכלית הגבוהה שלה, צריכה ליהנות ממעמד מיוחד ביחסיה עם האיחוד האירופי על בסיס של הדדיות ואינטרס משותף". זמן קצר לאחר מכן, בנובמבר 1995, חתמו האיחוד האירופי וישראל על הסכם התאגדות אירופי - ים-תיכוני, שנכנס לתוקף ביוני 2000, והחליף הסכם שיתוף פעולה מוקדם יותר משנת 1975. בנוסף לכך, פיתחו ישראל והאיחוד האירופי את קשריהם הלאה במסגרת השותפות האירופית - ים-תיכונית.

ואולם, בעוד שהסדרי הסחר החופשי למוצרים תעשייתיים והקלות לסחר במוצרים החקלאיים הקבועים בהסכם התאגדות יושמו במלואם ופותחו הלאה, לא הושגה התקדמות מספקת בפיתוח תחומי שיתוף פעולה אחרים.

בדצמבר 2004, הייתה ישראל בגל המדינות הראשונות שסיכמו עם האיחוד האירופי על תכנית פעולה במסגרת מדיניות השכנות האירופית. בכך נפתחו אפשרויות חדשות להמשך פיתוח היחסים בין האיחוד האירופי לישראל על ידי קביעת מכלול עדיפויות שגובשו במשותף - ביתר פירוט מכפי שהדבר נעשה בהסכם התאגדות עם תכנית תלת-שנתית של פעולות ספציפיות ששני

הצדדים מחויבים להן. מכאן שתכנית הפעולה תעזור לעמוד בהוראות של הסכם ההתאגדות, שנותר הבסיס המשפטי ליחסים, ותתרום גם להגשמת הצהרת אסן.

אופקים חדשים לשותפות בין האיחוד האירופי לישראל במסגרת מדיניות השכנות האירופית

- האפשרות לעבור משיתוף פעולה גרידא לרמת אינטגרציה גבוהה, בין השאר על ידי השתתפות בשוק הפנימי של האיחוד האירופי, והאפשרות שישראל תשתתף בהדרגה בהיבטי מפתח של מדיניות ותכניות של האיחוד האירופי;
- הגדלת ההיקף והאינטנסיביות של שיתוף פעולה פוליטי;
- הדדמות לבחון את האפשרות לקירוב חקיקה כלכלית, פתיחת הכלכלות אחת לשנייה, והמשך צמצום מחסומי הסחר - דבר שיעודד השקעות וצמיחה;
- תמיכה וייעוץ נקודתיים בתחומים מסוימים שבהם זוהה וסוכם צורך להתאים את החקיקה הישראלית לנורמות ולסטנדרטים של האיחוד האירופי. תמיכה וייעוץ בנושאים ספציפיים ניתן יהיה לקבל דרך מנגנון כגון TAIEX (סיוע טכני באמצעות חילופי מידע, ראו עמ' 6);
- סיוע נקודתי לישראל בסך 2 מיליון אירו לשנה (2007-2010) דרך ה-European Neighbourhood and Partnership Instrument (ENPI), לתמיכה ביישום העדיפויות שבנקבעו בתכנית הפעולה, במיוחד באמצעות שיתוף פעולה מוסדי ("צימוד", ראו עמ' 6);
- תמיכה בהשקעות בתשתית באמצעות הבנק האירופי להשקעות (EIB). בדצמבר 2006, חתם הבנק האירופי להשקעות על הלוואות בסך 275 מיליון אירו לטובת פרויקטים של תשתית סביבתית בישראל ולתמיכה בעסקים ישראליים קטנים ובינוניים;
- פתיחה הדרגתית בפני ישראל ו/או השתתפות מוגברת שלה בתכניות רלוונטיות של האיחוד האירופי המקדמות קשרים תעשייתיים, תרבותיים, מדעיים, חינוכיים וסביבתיים;
- העמקת קשרי סחר וכלכלה, והרחבתם כך שיכללו את מגזר השירותים, בפרט שירותים פיננסיים, וכך שייספקו תנאים להגדלת השקעות ויצוא.

את כל מסמכי המפתח הנוגעים למדיניות השכנות האירופית ניתן למצוא בכתובת:
http://ec.europa.eu/comm/world/enp/index_en.htm

לטקסט העברי של תכנית הפעולה בין האיחוד האירופי לישראל, ראו מדור "מיוחדים" באתר האינטרנט של המשלחת: <http://www.delisr.ec.europa.eu>

יישום תכנית הפעולה בין האיחוד האירופי לישראל

הקמת ועדות-משנה

ועדות-משנה הן הכלי העיקרי ליישום תכנית הפעולה של מדיניות השכנות האירופית. הן מאפשרות לפקידים מישראל ומן הנציבות האירופית להיפגש באופן סדיר ולדון בנושאים שונים כדי לגבש עדיפויות מפורטות, להחליף דעות, ליידע איש את רעהו בדבר עמדותיהם ולהגיע להסכמה בסוגיות שנויות במחלוקת.

מול ישראל הוקמו עשר ועדות-משנה:

1. תעשייה, סחר ושירותים
2. שוק פנימי
3. מחקר, חדשנות, חברת המידע, חינוך ותרבות
4. תחבורה, אנרגיה ואיכות סביבה
5. דיאלוג ושיתוף פעולה פוליטיים
6. ענייני צדק ומשפט
7. ענייני כלכלה וכספים
8. שיתוף פעולה בתחום המכס ומיסוי
9. ענייני חברה והגירה
10. חקלאות ודגה

Exchange Instrument), הוא כלי קצר-מועד למימוש קירוב של חקיקה ישראלית ואירופית כאמצעי לפתיחת השוק הפנימי של האיחוד האירופי בפני ישראל. אחת הדרכים שבהן TAIEX פועל היא על ידי שליחת מומחים של האיחוד האירופי לסמינרים ולסדנאות כדי להציג ולהסביר לקהל רחב יותר סוגיות הקשורות ל"אקי".

עשרות מפגשים, סמינרים וסדנאות כבר נערכו במסגרת TAIEX - בנושאים הנעים מ"בחינת סיכונים סביבתיים הניצבים בפני מוסדות כספיים" ועד "סחר בבני אדם", ומ"הסגרת נמלטים" ועד "מערכות תחבורה חכמות" - ורבים אחרים עומדים להתקיים.

כמה דוגמאות לשיתוף פעולה במסגרת מדיניות השכנות האירופית עד כה...

מלחמה בטרור ובפשע חוצה-גבולות

במהלך השנה הראשונה ליישום שיתוף הפעולה בענייני משפט ופנים, הושם דגש מיוחד על התגובה הבינלאומית הנדרשת במלחמה נגד הטרור. במסגרת שיתוף הפעולה עם כל שותפותיו, הדגיש האיחוד האירופי שאת המחויבות למלחמה בטרור יש למלא תוך כיבוד מלא של המשפט הבינלאומי, לרבות המשפט ההומניטרי הבינלאומי, זכויות האדם, חירויות היסוד ושלטון החוק. הושם דגש על תגובה לטרור שצריכה להתייחס גם לגורמים התורמים להקצנה ולהתייחסות לשורות הטרור ועל חסימת גישה של גורמי טרור למשאבים כספיים וכלכליים אחרים.

הנציב לענייני מחקר של האיחוד האירופי, יאנש פוטוצ'ניק (משמאל), במהלך ביקור שערך ב-2006 בישראל כדי להציג את תכנית המסגרת השביעית, יחד עם שר התעשייה, המסחר והתעסוקה אלי ישי וראש המשלחת של הנציבות האירופית, השגריר רמירו סיבריאן-אוזל.

חילופי מומחיות ומידע

מדיניות השכנות האירופית עושה שימוש ב"צימוד" וב-TAIEX ככלים לשיתוף מומחיות ומידע במטרה להתאים בסופו של דבר את אותם חוקים ותקנות של ישראל שזוהו במשותף על ידי האיחוד האירופי וישראל לאלה של האיחוד האירופי.

"צימוד"

"צימוד" (twinning) הוא כלי שיתוף פעולה שנועד לשימושן של רשות ציבורית במדינה שותפה והמוסד המקביל לה במדינה-חברה של האיחוד האירופי. הוא נועד לאפשר חילופי ידע לגבי שיטות עבודה מיטביות, הכנת חוקים ותקנות במדינה השותפה לפי ה"אקי" (acquis - מכלול החקיקה) של האיחוד האירופי, וארגון-מחדש של מבנים מוסדיים. פרוייקט "צימוד" מתבצע על ידי שליחת יועץ לטווח ארוך למדינה השותפה (הנתמך לעתים קרובות ביועצים נוספים הנשלחים למשימות קצרות יותר) כחלק מתהליך הנמשך בין שנה לשלוש. "צימוד" התגלה ככלי אפקטיבי ביותר לביצוע רפורמות מוסדיות ורגולטוריות.

ישראל והאיחוד האירופי כבר זיהו אבטחת מידע וכן תכנון וניהול תחבורה ציבורית כתחומים מתאימים לפרוייקטים של "צימוד". תהליך זיהויים של פרוייקטים נוספים נמשך.

TAIEX - מכשיר לסיוע טכני באמצעות חילופי מידע

TAIEX (Technical Assistance and Information)

"הייתי אומרת שישראל הייתה למעשה המדינה הראשונה במרחב מדיניות השכנות שאתה סיכמנו את תכנית הפעולה, ודומני שאתם שוב בין הראשונות שהיו רוצות להתקדם הלאה במסגרת מדיניות השכנות."

מדובר במדיניות מאוד מקיפה. לדעתי, חשוב מאוד לומר שקיימת האפשרות הזאת - מרכיב השונות. פירוש הדבר שלכל מדינה ניתנת הזדמנות להתקדם הלאה במסגרת מדיניות השכנות בהתאם להישגים וליעדים שלה עצמה ובהתאם להבנה המשותפת שלנו.

כבר פעלנו רבות, ולא רק בתחום המחקר והפיתוח. ישראל משתפת עתה גם באופן מלא בתכנית הניווט הלווייני "גליליאו", משא ומתן עומד להתחיל על ליברליזציה של סחר בשירותים ובמוצריים חקלאיים, ולמעשה זה עתה סוכמה השתתפותה של ישראל בתכנית המסגרת השביעית למחקר ופיתוח - והפיכתה בתוך כך לחלק בלתי נפרד ממרחב המחקר האירופי.

אף על פי כן, היחסים בינינו יכולים להיחשב ולהעמיק עוד הרבה יותר, ואני סבורה שנייר העמדה על תכנית הפעולה של מדיניות השכנות שזה עתה פרסמו בקווים כלליים מהווה, כמובן, גם הצעה לישראל. [אנחנו] נראה בדיוק היכן נמצאים האינטרסים של שני הצדדים והיכן נוכל לשפר, בהמשך נחליט גם על הצעדים הבאים שיש לנקוט בהם. אני שמחה מאוד על כך ומקווה שנוכל להמשיך בנתיב הכה פורה הזה. תודה לכם."

בניטה פררו-ולדנר, נציבת האיחוד האירופי לקשרי חוץ ולמדיניות השכנות האירופית

בריסל, 5 במארס 2007

"מדיניות השכנות האירופית ותכנית הפעולה בין ישראל לאיחוד האירופי מעמידות יסוד חשוב מאוד שעליו ניתן לבנות את המודל החדש ליחסים בינינו... כבר החלה עבודה חשובה ליישום תכנית הפעולה. כך, למשל, בפרק הפוליטי, החל שינוי תפקוד בתחומים של מאבק בטרור, חיזוק שיתוף פעולה במסגרת ארגונים בינלאומיים והמלחמה באנטישמיות. אף על פי כן, קיים צורך להגביר עוד יותר את הדיאלוג הפוליטי על מנת להמשיך ולשפר את הבנה הדדית, להתגבר על תפיסות מוטעות ולפתח כלים משותפים הנוצרים על מנת להתמודד עם האתגרים הפוליטיים והביטחוניים."

דרושה עוד מלאכה קשה - משני הצדדים - כדי למצוא את האפשרויות הקיימות להצטרפותה של ישראל לתכנית ולסוכנות אירופיות בתחומים השונים, דוגמת אנרגיה, שיתוף פעולה בחלל, איכות סביבה, שיתוף פעולה שיפוטי, תרבות, נוער ועוד...

הגיעה העת ליישם את הצהרת אסן ולהאיץ את הדיונים סביב פיתוח מודל אסטרטגי חדש ליחסים עתידיים משופרים בין ישראל לאיחוד האירופי. על המודל להיות מבוסס על ההנחה שיחסים הדוקים יותר מעין אלה מועילים לשני הצדדים ויכולים לתרום לשיפור הבנה הדדית ואמון.

אני מאמינה באמת ובתמים שהדרך צריכה להוביל אותנו בסופו של דבר להשגת תפוח משמעותית של ישראל בפרויקט האינטגרציה האירופי."

ציפי לבני, שרת החוץ, 11 בדצמבר 2006, ירושלים

שיתוף הפעולה של ישראל עם ENISA (European Network and Information Security Agency), שיש בו כדי לסייע במניעת בעיות רציניות באבטחת הרשת ובאבטחת מידע ובהתמודדות עמן.

מאבק בגזענות ובאנטישמיות

תכנית הפעולה איחוד אירופי-ישראל כוללת התחייבויות לקדם הגנה על זכויות אדם ולשתף פעולה במלחמה נגד גזענות, אנטישמיות, שנאת זרים ואיסלאמופוביה. הנציבות האירופית ארחה בבריסל, בדצמבר 2006, סמינר בנושא גזענות, אנטישמיות ושנאת זרים. במסגרת גש זה, נדרשו מומחים ישראליים ואירופיים לנושאים כגון מאבק בגזענות באמצעות חינוך והתמודדות עם דברי שטנה באמצעי התקשורת.

שיתוף פעולה מדעי וטכנולוגי

מאז 1996, שנת הצטרפותה לתכנית המסגרת הרביעית (FP4), הייתה ישראל אחת משתי המדינות הלא-אירופיות הבודדות ששיתפו באופן מלא בתכנית האיחוד האירופי למימון מחקר, ועם הזמן הגדילה בהתמדה את שיעורי השתתפותה והצלחתה בהשגת מענקים. בתכנית המסגרת השישית (FP6, 2002-2006), השתתפו גופי מחקר ישראליים בלמעלה מ-600 מיזמי מחקר במסגרת קונסורציומים עם מקביליהם באירופה. האיחוד האירופי הוא עתה המקור השני בגודלו למימון מחקר ישראלי. שיתוף פעולה מדעי וטכנולוגי בין ישראל לאירופה הביא עמו מספר הזדמנויות חדשות עבור עסקים וארגונים ישראליים. אירופה מעריכה את המציאות הטכנולוגית ואת רוח היוזמה של עסקים ישראליים, ומציעה מצדה מומחיות משלימה וכן פוטנציאל שוק אדיר בקירבה לישראל.

במסגרת מדיניות השכנות האירופית צפוי שיתוף פעולה המדעי בין האיחוד האירופי לישראל להגיע לרמות חדשות בעקבות החתימה ב-16 ביולי 2007 על הסכם המצרף את ישראל לתכנית המסגרת השביעית למחקר (FP7) של האיחוד האירופי. מעריכים כי ישראל תתרום סביב 440 מיליון אירו לתקציב הכולל של תכנית המסגרת השביעית, העומד על למעלה מ-50 מיליארד אירו. הודות להסכם זה, יוכלו חוקרים ישראליים להתמודד בכל הקולות הקוראים שבתכנית המסגרת השביעית במעמד שווה לחוקרים מן המדינות החברות באיחוד האירופי.

על רקע זה, התרחב שיתוף הפעולה בין האיחוד האירופי לישראל באופן ניכר באמצעות מספר יוזמות. במלחמה נגד הלבנת כספים, מסרה ועדת השרים של מועצת אירופה חוות דעת חיובית בינואר 2006 בדבר השתתפותה של ישראל כ"משקיפה פעילה" ב-MONEYVAL (ועדה מצומצמת של מועצת אירופה המקדמת את החלת תקני ה-FATF [Financial Action Task Force] במלחמה נגד הלבנת כספים).

בפברואר 2005, אימצה המועצה לענייני משפט ופנים את ההחלטה להעניק מנדט לירופול לשאת ולתת על הסכם עם ישראל. יורפול שואפת לשפר את שיתוף הפעולה בין הרשויות המוסמכות במניעה ומיגור של טרור, סחר בלתי חוקי בסמים וצורות חמורות אחרות של פשע מאורגן בינלאומי. יורפול בוחנת בימים אלה את החקיקה הישראלית בנושא אבטחת מידע.

האסיפה הכללית ה-75 של האינטרפול, שנערכה ברייזן דה ז'ניירו בספטמבר 2006, אישרה את בקשתה של ישראל להיות חברה באסיפה האזורית האירופית (European Regional Conference). הדבר יאפשר למומחים אירופיים וישראליים לחקירת ומניעת פשעים מכל סוג שהוא להיפגש ולדון בנושאים שיש לגביהם עניין משותף.

במאס 2006, אירח האיחוד האירופי סמינר בבריסל בנושא "חילופי ידע לגבי שיטות עבודה מיטביות בתחום המאבק במימון הטרור" - סוגייה שיש לגביה עניין משותף - בהשתתפות מתאם המאבק בטרור של האיחוד האירופי, פקידים רמי-דרג ממוסדות האיחוד האירופי וממשלת ישראל. הדיון הטכני נסב על מספר סוגיות, למן הניסיון הישראלי שנצבר במאבק נגד מימון הטרור ועד יוזמות שונות שנקט האיחוד האירופי בתחום זה, ולמן יישום ההמלצה המיוחדת של ה-FATF בעניין מימון טרור ועד שיתוף הפעולה הרלוונטי של ישראל והאיחוד האירופי עם מדינות שלישיות.

בנוסף, יזמה ישראל מגעים במטרה לפתח שיתוף פעולה עם EUROJUST, שעיקר משימותיה הן לשפר תיאום ושיתוף פעולה בין חוקרים ותובעים העוסקים בפשעים בינלאומיים חמורים. ל-EUROJUST יש כבר אנשי קשר בכמה מדינות שלישיות, לרבות ישראל. כמו כן, הסכימו הנציבות האירופית וישראל להדק את שיתוף הפעולה ביניהן במלחמה נגד פשעים באינטרנט, המהווים מעצם הגדרתם פשעים חוצי-גבולות, בין השאר על ידי פיתוח

בדברו בטקס החתימה, אמר נציב האיחוד האירופי לענייני מחקר יאגש פוטוצ'ניק: "חב" רותה של ישראל בתכנית המסגרת התב"רה בשנים האחרונות כמועילה לשני הצדדים. בעוד שמרחב המחקר האירופי ייחנה מן המצוינות המפורסמת של קהילת המחקר הישראלית, ישראל תזכה מצדה בגישה לתכנית המחקר הגדולה בעולם".

תכנית המסגרת השביעית, שתפעל על פני תקופה של שבע שנים (2007-2013), היא אחת התכניות הגדולות של האיחוד האירופי. היא מאפשרת מימון של מחקר משותף בתחומים אסטרטגיים כמו בריאות, אנרגיה, טכנולוגיות מידע, ננוטכנולוגיה או תחבורה. תכנית המסגרת השביעית מעודדת בנוסף ניידות של חוקרים באמצעות מענקי מארי-קירי. מרכיב חדש שיהיה פתוח בפני מדענים ישראלים הוא מועצת המחקר האירופית (European Research Council), שתממן את הרעיונות החדשים הטובים ביותר היוצאים מקהילת המדע האירופית, בלי קשר לתחום וללא דרישת שותפויות רב-לאומיות כתנאי.

האיחוד האירופי

משלחת הנציבות האירופית למדינת ישראל

מגדלי פז, קומה 15
רח' שוהם 5, רמת-גן 52521

delegation-israel@ec.europa.eu

www.delisr.ec.europa.eu

ישראל צפויה למלא תפקיד חיוני בתכנית המסגרת השביעית. למשל, היא תהיה המדינה היחידה מחוץ לאיחוד האירופי המשותפת ביוזמת "שמיים נקיים" - השותפות הציבורית/פרטית החדשה הגדולה שהוצעה כדי לצמצם מן הקצה אל הקצה את השפעת התחברוה האווירית על איכות הסביבה, במטרה לחסל זיהום סביבתי על ידי הפחתת גזי חממה. ישראל תיטול חלק בפרוייקט זה באמצעות התעשייה האווירית לישראל.

למידע נוסף על תכנית המסגרת השביעית:

<http://ec.europa.eu/research/fp7>

http://www.eu-del.org.il/english/content/technology_section/3.asp

שיתוף פעולה כלכלי ועסקי

תכנית המסגרת לתחרותיות וחדשנות (CIP)

בימים אלה מתנהל משא ומתן על צירופה של ישראל לתכנית המסגרת לתחרותיות וחדשנות (CIP: Competitiveness and Innovation Framework Programme). התכנית מכוונת בעיקר לעסקים קטנים ובינוניים, ומטרתה לעודד תחרותיות של עסקים אירופיים. התכנית תתמוך בפעילויות חדשנות (לרבות חדשנות בתחום האקולוגי), תספק גישה טובה יותר למימון ותציע שירותים תומכים לעסקים. היא תעודד קליטה ויישום טובים יותר של טכנולוגיות מידע ותקשורת (ICT) ותסייע לפיתוח חברת המידע. היא תקדם בנוסף שימוש מוגבר במקורות אנרגיה מתחדשים וניצולת אנרגיה.

דיאלוג עסקי

הנציבות האירופית וישראל מתכננות השקה של הדיאלוג העסקי בין האיחוד האירופי לישראל. זה יביא יחדיו אנשי עסקים ישראלים ואירופיים במטרה לדון באתגרים משותפים הניצבים בפני קהילות העסקים בישראל ובאיחוד האירופי ובמטרה לפנות למקבלי החלטות.

שיתוף פעולה בפעילויות חינוך ונוער

תמיכה במסגרת ENPI

חלק מן התמיכה השנתית בסך 2 מיליון אירו הניתנת לישראל במסגרת ה-European Neighbourhood-

and Partnership Instrument (ENPI) יוקדש ל"תמיכה בפעילויות בתחום ההשכלה הגבוהה בנושאים בעלי עדיפות שיש לגביהם עניין משותף, בפרט במגמה לקרב מדיניות חינוך והכשרה בכלכלה גלובלית מבוססת-ידע, ובכלל זה סדנאות, חילופי אנשי מקצוע ושיתוף פעולה אקדמי".

בנייר העמדה (קומיוניקיישן) שלה על "חיזוק מדיניות השכנות האירופית" מדצמבר 2006, קבעה הנציבות האירופית כי שיתוף פעולה במסגרת תכניות כגון TEMPUS ו- Erasmus Mundus לצד דיאלוג בנושא מדיניות השכלה גבוהה וחילופי ידע לגבי שיטות עבודה מיטביות יסייעו לכונן "מרחב של שיתוף פעולה בתחום ההשכלה הגבוהה".

Erasmus Mundus

ישראל משתתפת בתכנית Erasmus Mundus לשיתוף פעולה וניידות בתחום ההשכלה הגבוהה, המקדמת את האיחוד האירופי כמרכז של מצוינות אקדמית רב-חבי העולם. בין שאר הפעולות, מעניקה התכנית מלגות במימון האיחוד האירופי לאזרחי מדינות שלישיות המשתתפים בקורסים מסוימים לתואר מוסמך.

הקולג' האירופי

ישראל כלולה בפרוייקט ניסיוני המציע מלגות מלאות לבוגרי אוניברסיטאות מ-17 המדינות הכלולות ב-ENPI (College of Europe) לכיסוי לימודים בקולג' האירופי (College of Europe) בברז' בשנת הלימודים 2007-2008.

Euro-Med Youth

תכנית Euromed Youth היא תכנית אזורית המעודדת ניידות של צעירים והבנה בין עמים באמצעות שלושה סוגי פעולות: חילופי נוער, שירותים התנדבותיים לנוער ופעולות הכשרה והכנה. היא פתוחה בפני 27 המדינות החברות באיחוד האירופי ו-10 השותפות הים-תיכונים, ובהן ישראל. השלב השלישי של התכנית מתמקד בניידות, חינוך בלתי פורמלי ולימוד בין-תרבותי. בישראל, כמו גם במדינות שותפות אחרות מאזור הים התיכון, גורמים המבקשים מימון במסגרת התכנית פונים עתה ישירות לרשויות הלאומיות, המיוצגות לצורך העניין על ידי יחידת Euro-Med לנוער (EMYU: Euro-Med Youth Unit) שהוקמה בתוך משרד החינוך בתמיכת הנציבות האירופית. הקולג' הקורא הראשון במסגרת Euromed Youth III הושק באפריל 2007.